

бернские ведомости», «Волынский историко-археологический сборник». Місіонерські публікації спрямовував проти штундизму, католицтва, реліг. руху волин. чехів. Привертав увагу до проблем розвитку освіти і школи на Волині, історії братського руху і його просвітницької діяльності у цьому краї. Взяв активну участь у створенні Церковно-археол. тов-ва і давньосховища в пам'ять 900-річчя Волин. єпархії (відкрите 02.01.1894). Підтримував постійний зв'язок із наук. спільнотою КДА як чл.-кор. (з 1878) і дійсний член (з 1889) її Церковно-істор. і археол. тов-ва. Брав активну участь у діяльності Волин. осередку Імп. Правосл. Палестинського тов-ва.

**Осн. тв.:** Униатский митрополит Ипатий Поцей и его проповедническая деятельность. – К., 1878. – [2], 298 с.; Благодатные иконы в Волынской православной епархии. – Житомир, 1882. – 88 с.; Волынские православные церковные братства и их деятельность. – Житомир, 1892. – [2], 223 с.; Вифлеем и его окрестности. – СПб., 1897. – 23 с.; 2-е изд. – СПб., 1902; 3-е изд. – СПб., 1912; Исторические сведения о городе Житомире Волынской губернии. – Житомир, 1900. – [2], 68 с.

**Арх.:** ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 2182; Ф. 304. – Дис. 507; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 5803.

**Опубл. дж.:** Отчет о состоянии и действиях Киевской духовной академии в 1870–1871 учебном году. – К., 1871. – С. 17, 19; Извлечение из протоколов Совета Киевской духовной академии за май 1871 года. – К., 1871. – С. 21–22; [Те саме] за июнь 1871 года. – К., 1871. – С. 10, 12, 14; [Те саме] за август 1871 года. – К., 1872. – С. 6, 8, 29; [Те саме] за октябрь 1871 года. – К., 1872. – С. 36, 37; [Те саме] за ноябрь 1871 года. – К., 1872. – С. 19, 20; [Те саме] за февраль–март 1872 года. – К., 1872. – С. 18; Об определении на места, перемещении и увольнении от должности лиц епархиального ведомства // Волынские Ев. – 1874. – № 1. – С. 31, 34; Извлечение из протоколов Совета Киевской духовной академии за 1877–1878 учебный год. – К., 1878. – С. 362–369, 373, 390–392; Магистерский диспут в духовной академии // КЕВ. – 1878. – № 10. – Отд. 2. – С. 313–316; Памятная книжка Волынской губернии на 1885 год. – Житомир, 1885. – С. 22, 58, 61, 63, 67, 72; Определения Св. Синода // ЦВед. – 1889. – № 15–16. – С. 145; Адрес-календарь Волынской губернии на 1892 год. – Житомир, 1891. – С. 55, 65, 67, 97, 102, 103, 108, 114; Именной список служащих женских училищ духовного ведомства и епархиальных. – СПб., 1897. – С. 13; Памятная книжка Волынской губернии на 1901 год. – Житомир, 1900. – С. 33, 34; [Те саме] на 1902 год. – Житомир, 1903. – С. 18, 45; [Те саме] на 1908 год. – Житомир, 1907. – С. 32; [Те саме] на 1909 год. – Житомир, 1910. – С. 32; Отчет Церковно-исторического и архео-

логического общества при Киевской духовной академии за 1910 год // ТКДА. – 1911. – № 4. – С. 24; Протоиерей Н. Н. Трипольский (некролог) // Волынские Ев. – 1911. – № 11. – Ч. неофиц. – С. 249–250; № 12. – С. 266–269.

**Літ.:** Бойко А. Трипольський Микола Миколайович // Українська журналістика в іменах : матеріали до енциклопедичного словника / за ред. М. М. Романюка. – Львів, 2003. – Вип. 10. – С. 451–452; Дубман Б. Музейные мытарства по-житомирски. – Режим доступу: <http://zhzh.info/publ/31-1-0-5967>. – Назва з екрана.

С. Л. Кузьміна

**ТРОЇЦЬКИЙ Іван (Йоан) Іванович** [рос. Троицкий Иван (Иоанн) Иванович] (01[13].02.1865 – р. с. невід.), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель РПЦ, церк. діяч, місіонер, педагог, журналіст, реліг. публіцист.

Нар. у с. Ільгощі Бежецького пов. Тверської губ. (нині – Рамешковського р-ну Тверської обл. РФ) у сім'ї священника. Після закінчення Тверських ДУ (1875–79) і ДС (1879–85) навчався у КДА (1885–89), де здобув ступ. канд. богослов'я (ухвалу Ради КДА від 13.06.1889 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Платоном (Городецьким) 18.08.1889). Канд. твір Т. «Обличение лжеучения штундистов» (рукопис зберігається у ЦДІАУК), визнаний Радою КДА на підставі відгуків доц. С. Т. Голубєва та проф. М. О. Олесницького «почти очень хорошим», після відповідного доопрацювання в 1890 був виданий у вигляді монографії під назвою «Обличение заблуждений штундизма» (перевиданий у 1891).

Після закінчення КДА виконував обов'язки київ. єпархіального місіонера. За наказом обер-прокурора Св. Синоду від 12.06.1890 призначений до Подільської ДС (м. Кам'янець-Подільський), де викладав го-мілетику і поєднані з нею дисципліни, а також тимчасово (з листопада 1890 до жовтня 1891) – лат. мову. Одночасно керував практичними місіонерськими курсами при семінарії (вересень 1890 – лютий 1893) та обіймав посаду викладача рос. мови у Подільському жін. уч-щі духовного відомства (25.10.1891–

03.02.1893). Входив до складу Подільських історико-стат. (18.10.1890–03.02.1893) та місіонерського (18.03.1891–03.02.1893) ком-тів. Був членом Подільської єпархіальної училищної ради (25.10.1891–03.02.1893). Неодноразово виконував доручення місцевих архієреїв, єпископів Подільських і Брацлавських Доната (Бабинського-Соколова) та Димитрія (Самбікіна) з питань місіонерської роботи у Подільській єпархії.

Після одруження із Оленою Климентівною Фоменко, донькою київ. протоієрея К. Й. Фоменка, у шлюбі з якою згодом виховував доньок Ганну (1893 р. н.) і Варвару (1894 р. н.) та сина Миколу (1898 р. н.), вирішив прийняти свящ. сан. Отримавши призначення на посаду законовчителя Київ. 4-ї гімназії (з 03.02.1893), був висвячений на ієрея (02.03.1893) та зарахований до складу кліриків храму Спаса на Берестові на Печерську. З 15.04.1893 служив настоятелем Маріє-Магдалинівської церкви Фундуклеївської жін. гімназії, де обіймав посаду законовчителя (01.11.1893–15.08.1900). Продовжуючи до 01.08.1909 пед. діяльність у 4-й гімназії (де у 1902–09 був також членом господарського ком-ту), з 16.11.1899 служив настоятелем її домового храму. Згодом обіймав, за сумісництвом, посаду законовчителя у Київ. худож. уч-щі (1901–07, 1910–11). З 01.08.1909 служив законовчителем 1-го реального уч-ща м. Києва та настоятелем його Олександрівського храму. З 1910 був також членом господарського ком-ту цього уч-ща.

Брав безпосередню участь у видавничих проектах Київ. єпархії: обіймав посаду помічника редактора ж-лу «Киевские епархиальные ведомости» (13.02.1901–01.01.1914); тривалий час виконував обов'язки його редактора (1901–06). У 1906–07 був також редактором ж-лу «Церковь и народ», заснованого ректором КДА, єпископом Чигиринським Платоном (Рождественським). Опікувався підготовкою до друку та редагуванням довідкового видання «Памятная книжка Киевской епархии на 1913 год».

Мав низку ін. доручень: опікувався місіонерською справою єпархії у статусі київ. єпархіального місіонера (безоплатно) та члена Київ. відділення Правосл. місіонерського тов-ва й єпархіальної місіонерської ради; був діловодом Київ. пастирських зборів (з 04.05.1904), входив до складу комісії, яка займалася підготовкою єпархіальних з'їздів (1907–14). У жовтні 1908 брав участь у 24-му з'їзді духовенства Київ. єпархії як депутат від 1-го благочинницького округу м. Києва. Був делегатом I Всерос. з'їзду законовчителів у С.-Петербурзі (20.07–01.08.1909). З 30.08.1913 очолював Раду 2-го Київ. жін. уч-ща духовного відомства. З 17.10.1914 був благочинним 1-го округу м. Києва. У передреволюц. роки керував проповідницько-місіонерським гуртком вихованців КДС. Брав участь у проведенні архієрейських місіонерських вечірень у храмах Києва, на яких виголошував повчальні проповіді.

Був активним учасником Київ. релігійно-просвітницького тов-ва, членом (лютий 1897 – січень 1906) та діловодом (1904) його Ради; з 27.01.1906 – почесний член цього тов-ва. Входячи до складу Київ. Свято-Володимирського братства, у 1908–09 керував гуртком його «ревнителів», представляв братство на II з'їзді західноруських братств у м. Вільні (нині – м. Вільнюс, Литов. Республіка); 03.03.1913 обраний почесним членом цього братства. З 1902 був також дійсним членом Церковно-істор. та археол. тов-ва КДА.

Протягом багаторічного церк. і пед. служіння заслужив авторитет і повагу київ. духовенства та мирян. Мав численні священицькі відзнаки. 06.05.1908 піднесений до сану протоієрея. Був нагороджений орденами Св. Анни 3-го (06.05.1912) та 2-го (06.05.1914) ступ.

У революц. роки залишався в Києві. У 1918 брав участь в усіх трьох сесіях Всеукр. Правосл. Церк. Собору.

Подальша доля, дата смерті та місце поховання невідомі.

Авторитетний дослідник штундизму, Т. є також автором численних брошур і статей (зокрема з питань сектознавства та місіонерської діяльності, церк. краєзнавства, пастирського служіння), проповідей, промов, бібліогр. оглядів, популярних дописів релігійно-просвітницького змісту. Друкувався в ж-лах «Воскресное чтение», «Руководство для сельских пастырей», «Подольские епархиальные ведомости», «Киевские епархиальные ведомости», «Церковь и народ» та ін. Укладав «поучительные листки», що видавалися Київ. релігійно-просвітницьким тов-вом, а також «миссионерские листки», поширювані Київ. єпархіальною місіонерською радою. Належав до чільних кіл київ. духовенства передреволюц. доби.

**Осн. тв.:** Обличение заблуждений штундизма. – К., 1890. – [2], XIV, 252 с.; 2-е изд. – К., 1891. – IV, 231 с.; Малеванщина: По поводу статьи проф. И. А. Сикорского «Психопатическая эпидемия 1892 г. в Киевской губернии» («Киевские университетские известия», 1893, апрель и отдельная брошюра) // КЕВ. – 1893. – № 13. – Ч. неофиц. – С. 340–347; Об источниках христианского вероучения. (О Священном Писании и Священном Предании). – К., 1897. – 15 с.; Духовный дар законоучителя учащемуся и подрастающему поколению русских женщин. (О главнейших христианских добродетелях в примерах святых и благочестивых женщин). – К., 1898. – VIII, 116 с.; Религиозный элемент в произведениях А. С. Пушкина. – К., 1899. – 41 с.; Чтение о Церкви небесной // КЕВ. – 1899. – № 21. – Ч. неофиц. – С. 820–832; Три вида толкования Евангелия, несогласных с учением Православной Церкви // Там само. – 1900. – № 18. – Ч. неофиц. – С. 811–827; Сектанты в Киевской губернии // Там само. – 1901. – № 12. – Ч. неофиц. – С. 556–563; Борьба со штундой // Там само. – № 13. – Ч. неофиц. – С. 611–615; Феофания, мужской общежительный скит, приписной к Киево-Михайловскому Златоверхому первоклассному монастырю // Там само. – № 17. – Ч. неофиц. – С. 763–778; «Скит пречистыя» у пещеры преподобного Феодосия Печерского в «Церковщине», на месте древнего монастыря «Святые пречистые Гнилецкого», между селами – Пирогов, Лесники и Ходосовка (Феодосовка), за Китаевом. – К., 1901. – [2], 12 с.; 2-е изд. – К., 1905. – 24 с.; 3-е изд., испр. и доп. – К., 1908. – 31 с.; Что дало православие русскому народу // КЕВ. – 1905. – № 31. – Ч. неофиц. – С. 767–771; IV Всероссийский миссионерский съезд в Киеве. 12–26 июля 1908 года. (Из записок члена съезда). – К., 1908. – 71 с.; Итоги Всероссийского съезда законоучителей светской средней школы. – К., [1909]. – 20 с.; Великий писатель Н. В. Гоголь – верный сын Православной Церкви и России. (К столетию со дня рождения

Н. В. Гоголя 20 марта 1809 г. – 20 марта 1909 г.). – К., 1909. – [2], 11 с.; Об отношении к Киеву святителя Иоасафа Горленко, епископа Белгородского и Обоянского // КЕВ. – 1911. – № 3. – Ч. неофиц. – С. 49–57; О пастырстве новопрославленного угодника Божия, святителя и чудотворца Иоасафа Белгородского // Там само. – № 49. – Ч. неофиц. – С. 1129–1135; Особенная злобредность штундо-баптизма и некоторые меры приходской борьбы с этой сектой // РукСП. – 1912. – № 16. – С. 487–494; № 17. – С. 512–517; Темы и конспекты проповедей по указанию воскресных литургических чтений из Евангелий и Апостола. (От 3 недели по Пасхе по 14 неделю по Пятидесятнице). – К., 1912. – 72 с.; Памятная книжка Киевской епархии на 1913 г. / сост. под ред. прот. И. Троицкого. – К., 1913. – VIII, 656 с.; 50-летие Киевского Свято-Владимирского братства. (1864 г. – 15 июля – 1914 г.). – К., [1914]. – 24 с.; Креститель, просветитель и объединитель Руси святой, благоверный, равноапостольный князь Владимир. (К 900-летию его блаженной кончины, 15 июля 1915 г.). – К., [1915]. – 4 с.

**Арх.:** ІР НБУВ. – Ф. III. – №№ 60263–60270; Ф. 175. – № 2186; ЦДІАУК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1704; Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 4896 [канд. дис.].

**Опубл. дж.:** Извлечение из протоколов Совета Киевской духовной академии за 1888–1889 учебный год. – К., 1889. – С. 318–323, 328, 339–340; Епархиальные известия // КЕВ. – 1893. – № 6. – Ч. офиц. – С. 66; Памятная книжка Киевской епархии на 1913 г. / сост. под ред. прот. И. Троицкого. – К., 1913. – С. 2, 4, 5, 32.

**Літ.:** Бойко А. Троїцький Йоан Йоанович // Українська журналістика в іменах : матеріали до енциклопедичного словника / за ред. М. М. Романюка. – Львів, 2003. – Вип. 10. – С. 452–453.

М. Л. Ткачук

**ТРОЇЦЬКИЙ Матвій Михайлович** [рос. Троицкий Матвей Михайлович] (01[13].08.1835–22.03[03.04].1899), випускник і викладач КДА – філософ, психолог, педагог, освітянський діяч.

Нар. у с. Спас-Прогнанье Боровського пов. Калузької губ. (нині – Жуковського р-ну Калузької обл. РФ) у сім'ї диякона Спасо-Преображенського храму. Після закінчення Калузької ДС (1847–53) навчався в КДА (1853–57). У студентські роки виявив, за оцінкою викладачів філософії Д. В. Поспехова та П. Д. Юркевича, «выдающуюся способность к философскому анализу», а також неабиякі успіхи в опануванні академ. дисциплін. Особливо цікавився психологією, поєднуючи читання психол. літ-ри із власними дослідженнями та спостереженнями.